



נר לשולחן שבת

פרשת קדושים



"איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו".

אפשר לזכות לשמירת שבת על ידי מורא אביו ואמו!

הדין הוא שאין לקרוא בשבת לאור הנר 'שמא יטה', אך תינוקות של בית רבן קורין לאור הנר, מפני שאימת רבן עליהם. (אור"ח ערה"ו) עולה לכאורה מכך: בן שמורא אביו עליו ויושב לפניו ולומד לאור הנר, לא יטה - כך יגיע ל"ואת שבתותי תשמרו"! ("נר לשולחן שבת")

ולמעשה:

בן אצל אביו, לא מוכח שיהיה ההיתר כמו תלמיד אצל רבו, שהרי מצינו לענין הסבה דחלוק בן מתלמיד. ("חוט שני" ח"ד עמ' פ"ד)

הגאון רבי יצחק וייס הסתפק באב שאומר לבנו שיתן דעתו עליו לשומרו שלא יטה, אם הדבר מועיל. (שו"ת "שיח יצחק" קצ"ח)



בענין לימוד לאור מנורת נפט בליל שבת, אמר מרן הרב מבריסק שכן נהג לעולם בימי נעוריו, שהיה רגיל ללמוד לבדו כל ליל שבת, ואביו מרן הגאון רבי חיים היה פותח את דלת חדרו מדי פעם לראות ... ונהנה מלימודו ולא אמר לו דבר... הרי שאין לחוש ל"שמא יטה" במנורות שאין רגילים להטותם.

גם סיפר כי "הלימוד בלילי שבת היה אצלו הלימוד הערב ביותר!" ("עובדות והנהגות בבית בריסק" ח"ב)



אמו של הגאון רבי עזרא עטיה, ראש ישיבת "פורת יוסף", בהיותו נער היתה רגילה כל ליל שבת לשמור עליו כשהיה לומד לאור הנר שלא יטה, עד שכבה הנר והלך לישון.

פעם ראה רבי עזרא שהוא מצער את אמו וגוזל את שנתה, הלך לישון מוקדם, וכשראה שהיא הלכה לישון, חזר ללמוד בחושך במיטתו. ("קול צופר" תצוה תשס"ה)

קדושים תהיו

נוהגים להתפלל בליל יום כיפור מתוך מחזורים וסידורים, לפי שאימת יום הכיפורים עליהם ולא יטו. (כלבו, מחזור ויטרי - טור)

ב"ערוך השולחן" כתב שדווקא בשעת התפילה ניתן לקרוא לאור הנר, שאז האימה גדולה, אבל אסור ללמוד לאור הנר בליל יום הכיפורים, דאחר התפילה אין האימה כל כך כמושג בחוש וישכח ויבוא להטות. (שם י"ד)



אומרים משמו של ה"חזון איש" שגם ללמוד לאור הנר בליל יום הכיפורים מותר, דאימת הדין עליו, וממילא לא יעשה דבר שאינו מחושב. וכן בליל ראש השנה אימת הדין עליו. ("חוט שני" שם)



לדעת ה"משנה ברורה" אין כלל גזירת "שמא יטה" בנרות של זמנו, וכל שכן באור חשמל, ומותר לקרוא לאורם בשבת.

בנרות הטובים שלנו מותר לקרות לפנייהם לכל הדעות, דלא שייך שמא יטה רק בדבר שזרכו להטות לפעמים בחול כדי שידלק יפה, ובנרות שלנו ידוע דאין צריך להטייה כלל לעולם, וכ"ש דלא שייך בו שמא ימחוט דאורו צלול מאד!

"... ובזה יש ללמד זכות על רבים מישראל שלומדים לפני הפמוטות". (ערוה"ש שם ב' ועיי"ש)



החזו"א חשש לגזירת "שמא יטה" אף בנרות שלנו וכן באור החשמל. דאחר שגזרו בנר אמרינן שכל מה שהוא בכלל נר הרי הוא בכלל הגזירה, אף שהוא סוג נר שאין בו חשש. ("דינים והנהגות") והיה אומר למקורבים אליו שצריך להכין מערב שבת כמה דפים גמרא בעל פה, כדי שילמדו אותם בליל שבת. ("חוט שני" ח"ד עמ' ע"ז)

בספר "מנחת איש" הביא מזקנו, הגאון רבי יהודה שפירא וכן מגדולי תלמידי ה"חזון איש" שבאמת אין הטעם משום 'לא פלוג', שהרי מוכח בכל הפוסקים שבדבר שאין בו הטיה לא שייך לאוסרו, אלא שהחזו"א חשש שמא תארע תקלה ויבוא לתקנה, ובנרות המצויים סבר שגם באלו שייך הטיה באיזה פעמים. וצ"ע. ושוב אמר שקרוב הדבר אצלו שה"חזון איש" אסר בזה מטעם אחר, אלא שכדרך שמצינו בגאוני הדורות שהרבה פעמים נקטו טעם לאיסור ובלבם היה טעם אחר. (פכ"ד ועיי"ש)



לכבוד שנה הבאה, שנהיה מוכנים...

הלכה היא: 'ליל פסח שחל להיות בשבת, מותר לקרות ההגדה לאור הנר'. (אור"ח ערה"ט) אמר הגאון רבי חיים קניבסקי: אפשר שלכן התקינו שיהיו קורין את ההגדה ב"שבת הגדול", כדי שיהיה בקי בהגדה. ("נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג רש"ד)



נסיים בסיפור נורא אותו סיפר הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ

מדי ערב שבת היה הגאון רבי יעקב שפירא מוולוז'ין מכין נר גדול שיאיר לו כל הלילה ללימודו. פעם אחת שכחו להדליק את הנר הגדול, והיה צער בבית על שהאבא לא יוכל ללמוד.

ילדתו הקטנה התעוררה לפנות בוקר, לתדהמתה ראתה את אביה לומד לאור הנרות הקטנים שלא נכבו... כשראה שהיא משתוממת, הורה לה שלא תגלה. אך היא לא יכלה להתאפק וסיפרה לאמה.

סיים רבי מיכל יהודה: "ואשתו - שגם לא יכלה להתאפק - סיפרה דבר מופלא זה לאמי!" ("נר לשולחן שבת")



הגאון רבי עזרא עטיה היה מספר מעשה על שני בחורים שלמדו בשבת - ידוע שסיפור זה עליו ועל חברו - הם התחילו להתוכח בענין מסוים בלימוד, זה אומר כך וחברו מקשה עליו, הרי ישנה גמרא ערוכה כנגד זה.

על השולחן עמדה מנורת נפט, קם החבר ולקח את המנורה בידו כדי להביא את הגמרא מהארון. משראה רבי עזרא שפתאום נעשה חושך, הרים את עיניו והנה הוא רואה את חברו אוחז במנורה. אמר לו: "שבת". אמר החבר: "לא, זו גמרא בזבחים ולא בשבת..."

אמר לו ראש הישיבה: "היום שבת", מרוב הבהלה נפלה המנורה מיד חברו ונשברה. (שם)



אמנם, אם הם היו לומדים את סוגיית 'במה מדליקין' לא היה הדבר קורה... שהרי נפסק שמותר לקרות "במה מדליקין" לאור הנר, שהרי מזכיר איסור שבת ואין ישכח!?! (טושו"ע ערה"ה)

וכתב המשנ"ב: דווקא "במה מדליקין", ששם נזכרים עניני איסור הדלקה ואין ישכח וידליק, אבל לא שאר הלכות שבת. (שם ט"ז) וכן ניתן ללמוד לאור הנר את הסוגיות של איסור הדלקה והבערה בגמרא ובשו"ע. ("חוט שני" ח"ד עמ' פ"ד)

"לא תגנובו - אזהרה לגנוב ממון". (י"ט י"א, סנהדרין פ"ו).

מעשים מרגשים מקוראי העלון היקרים

סיפר הר"ר ישראל שפר: "רבינו, הגאון רבי אשר ורנר, רבה של טבריה, היה מופלא גם במצוות הכנסת אורחים. בצד ביתו היה חדר קטן שם היו מתארחים אורחים.

פעם הגיע יהודי מארה"ב לביקור בארץ הקודש, ראה שאין בבית הרב כסאות אלא רק ספסלים... כשחזר לארה"ב שלח כסאות אלומיניום מתקפלים, כדי שיהיה נוח לשבת. כך הגיעה לנמל עכו חבילה של עשרה כסאות 'עבור הרב ורנר'.

אבי, הר"ר חיים שפר, ממנהלי חברת "המעביר", הביא את החבילה מעכו, והעלה את הכסאות לבית הרב.

באחד הימים אנחנו הילדים משחקים ברחוב, והנה ראינו יהודי סוחב כסא אלומיניום... צעקנו עליו "גנב", "שלפר", חטפנו את הכסא והחזרנו אותו לבית הרב...

כשסיפרנו בהתרגשות שתפסנו גנב. אמר לנו הרב בנחת: "אני נתתי לו את הכסא, אין לו ליהודי הזה על מה לשבת בביתו".

(נר לשולחן שבת)



מעשה במשפחה שקנו חנוכיה בשוק הבוכרים בירושלים. והיה היום, אחד הילדים דחף את החנוכיה, נפלה ונשברה.

הלכו לצורף, ביקשו, תקן את חנוכיית העופרת. התבונן בהם הצורף ואמר בחיור: 'אתם מתכוונים את חנוכיית הזהב...? לא הבינו מה כוונתו. הראה להם הצורף כי בתוך הקנה המרכזי של החנוכיה מוחבא גליל זהב רחב.

חזרו ל"בוכרים", ושאלו את המוכר ממי קנה את החנוכיה? 'לא זוכר' - השיב - 'ואם נערב את המשטרה תזכר?' 'זכר...'

נתן להם כתובת. היה זה בחור שעדיין לא שומר תורה ומצוות... שאלוהו ממי 'נלקחה' החנוכיה. שתק. לחצו עליו, לבסוף נתן להם את הכתובת - וילה בשכונת יוקרה בירושלים.

נסעו לאותה כתובת. בעל הבית התרגש מאד למראה החנוכיה. "האם היא שלך?" שאלוהו "כן, היא נגנבה ממני לפני שנים, רוקנו לנו את הבית, תודה רבה לכם, תודה". לא היו מילים בפיו להביע את שמחתו - היה זה קידוש ה'!

(נר לשולחן שבת "מהרה"ג ז"ב)



אשריהם ישראל - קיץ תשס"ט, ידידי, הרה"ג ר' יצחק נוסע לנופש משפחתי לצפת. הוא מכניס לכיס מעילו מעטפה ובה עשרים אלף שקל, אותם התכוון להפקיד בבנק בצפת, בחשבון של ישיבתו.

הגיעו למחוז חפצם, פירקו את המזוודות. לאחר זמן, כשעמד ללכת לבנק, הכניס את היד לכיס והנה 'הבור ריק', הכסף נעלם... חרדה גדולה נפלה עליהם. בני המשפחה יצאו לרחוב, חיפשו וחיפשו ואין.

ר' יצחק התקשר לעיר מגוריו בני ברק. ביקש מאחד השכנים לבדוק אם המעטפה בחניה בבנין, אולי היא נפלה שם כאשר הם העמיסו את המזוודות ברכב... השכנים משיבים בשלילה.

והנה בשיא "הבלגן", בין כל שיחות הטלפון שהתעופפו מצפת לבני ברק, מישהו מתקשר לסלולרי שלו, מספר לא מוכר, עוד פעם ועוד פעם. "אתה הרב יצחק? נאבד לך משהו בצפת?" "כן" השיב "תבוא, יש לך מעטפה". היה זה נער בן ארבע עשרה, בן למשפחה מסורתית, תושב צפת שמצא את המעטפה ברחוב.

סיפור הנס היה כך: במעטפה, לבד מן הכסף היה מסמך מסויים ופנקס צ'קים ריק. בזמנו ר' יצחק רשם על גב הפנקס טלפון של חברו, מנהל תלמוד התורה בשכונתנו קרית הרצוג.

הנער התקשר לאותו טלפון ושאל: "האם איבדת מעטפה בצפת?" "לא", השיב "מדוע אתה שואל?"

סיפר הנער כי מצא מעטפה עם סכום כסף גדול. "רגע, אל תנתק... החל לחוקרו אם יש שם סימנים נוספים. לפי המסמך הצליח לזהות של מי המעטפה. נתן לו את המספר הסלולרי של ר' יצחק, והמריץ את הנער להתקשר "ראה, המאבד הוא יהודי יקר, תהיה לך מצוה גדולה".

(נר לשולחן שבת)



חודש אב תשס"ט, משפחה חרדית נופשת בצפת. תוך כדי נסיון לחנות, האב שורט קלות רכב אחר. הניחו פתק עם שם וטלפון על הרכב הנפגע, ליתר בטחון שני פתקים, מאחורה ומקדימה.

למחרת התקשר יהודי לא דתי - "אני בעל הרכב שפגעת בו. בדורנו שאדם יכתוב פתק לאחר שפגע ברכוש של השני זה לא בנמצא. אני מוחל לך מכל הלב".

הנהג הפוגע אברך ירא שמים היה, המתין יום עד שסערת הרגשות של אותו יהודי תצטנן, והתקשר אליו שוב: 'אולי בכל זאת אשלם את הפגיעה?' אך היהודי התעקש: "לא ולא, מחלתי לך בלב שלם!"

(נר לשולחן שבת)



ונסיים בפסק רבינו! באחת הישיבות נתפס נער בגניבה, נשאלה השאלה אם להוציאו מן הישיבה.

השיב מרן ה"חזון איש": 'האם אתה השואל דיברת לשון הרע מימין? ובגלל זה הוציאו אותך מהישיבה? מה לנו לאו זה או לאו זה, ובוודאי אינו חייב מיתה עבור זה!'

(רביבותינו)

אחד התלמידים במדרשיית נועם בפרדס חנה קנה מכונת גילוח חדשה. הגאון רבי שמחה קפלן, שכיהן כר"מ, נתן בה עינו לשבריר שניה.

למחרת רעשה המדרשיה: מכונת הגילוח נעלמה! אחרי זמן הבחינו התלמידים כי בחלון הראווה של חנות סמוכה עומדת מכונת גילוח דומה, אך המוכר התעקש שהם אינם יכולים להוכיח כי היא גנובה...

כשהגיעו הדברים לאוזני רבי שמחה, אמר: זכורני כי יש חריץ קטנטן ליד כפתור ההפעלה... בדקו, ואכן מצאו את החריץ, אשר היווה את ההוכחה כי המכונה שייכת לתלמיד.

(מתורת שמחה)



סיפר ידידי הרה"ג אהרן וייל: לפני מספר שנים, בדרכי לבית הורי במושב בית חלקיה שכחתי תפילין מהודרות באוטובוס. על התפילין היה שם וטלפון. חיפשנו וחיפשנו אך כל המאמצים לאתנם עלו בתוהו.

אחרי שנתיים התקשר אלי אדם: "שלום, אני מצאתי את התפילין שלך באוטובוס, בזמנו החלטתי כי לזיכוי הרבים אניח אותם בבית כנסת, שמתו אותם בבית הכנסת בתחנה המרכזית של אגד בירושלים.

עברו שנתיים, ברוך ה' חזרתי בתשובה, עכשיו אני מבין שלא נהגתי כראוי. התפילין עדיין נמצאות בבית הכנסת בתחנה המרכזית, אתם יכולים לקחתם". ובתמימות הוסיף - "אבל אם אתם רוצים, תשאירו את זה שם בבית הכנסת, תהיה לכם מצוה גדולה של זיכוי הרבים..." ר' אהרן נסע לירושלים, ולקח את התפילין.

(נר לשולחן שבת)



מרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן סיפר אודות כתבי יד שהדור הפסיד:

הגאון מוילנה השאיר אחריו מזוודה של כתבים. אחד הנכדים נסע לוורשה להדפיסם, ובתחנת הרכבת נעלמה המזוודה. כידוע בעיר וורשה היו גנבים רבים... [השתדלו לקיים את דברי הגמ' ע"ז ע.]. הלך הנכד לרבה של וורשה, ושאלו מה לעשות.

הרב קרא ל"אנשים הידועים" וסיפר להם. הם ידעו להיכן אמורה המזוודה להגיע, עברו מגנב לגנב, עד שגילו שאישה גנבה אותם. כשהגיעו, הם הספיקו לראות את האפר של הכתבים, רק כמה דפים עוד נשארו. האישה סיפרה שכשהיא ראתה כזו מזוודה היתה בטוחה שיש בה אוצרות, כשפתחה וראתה שזה רק דפים, פחדה שיתפסוה ולא רצתה להסתבך בשביל חבילת דפים, על כן זרקה אותם לתנור לשורפם.

הוסיף רבי אהרן לייב: 'כמעט כל הכתבים היו שם בקבלה, כנראה הדור לא היה ראוי!'

(נר לשולחן שבת - מפי ידידי הרה"ג ש"ו)